

“Evrensel Prompt Mühendisliği Rehberi: Üretken Yapay Zekayı Etkin Kullanmanın 30 Altın Kuralı”

1. Açık ve Net Olun

Belirsiz ifadeler, yapay zekanın konuya odaklanmasını zorlaştırır. Ne istediğinizi kısa, doğrudan ve açık cümlelerle belirtmek; daha alakalı ve hızlı yanıtlar almanızı sağlar.

Örnek: Yanlış: "Bir ödev hakkında yardımcı olur musun?" Doğru: "9. sınıf öğrencilerine yönelik, küresel ısınma konusunu anlatan 5 slaytlık bir PowerPoint sunumu hazırlar mısın? Her slayt bir alt başlık içersin."

Bu örnekte ikinci komut, hem hedefi (9. sınıf öğrencileri), hem formatı (sunum), hem de kapsamı (küresel ısınma, 5 slayt, alt başlıklarla) netleştirerek yapay zekayı doğru yönlendirir.

2. Özgül Olun

"Tarih dersi yap" gibi genel istekler, ne tür içerik beklendiğini belli etmez. Konu, seviye, içerik türü gibi ayrıntıları belirtmek AI'nın daha anlamlı içerikler üretmesini sağlar.

Örnek: Yanlış: "Tarih dersi planı yaz." Doğru: "Lise 10. sınıflar için Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemi konusunu kapsayan 40 dakikalık ders planı hazırla. Giriş, örnek olaylar ve kısa bir değerlendirme bölümü içersin."

Doğru örnekte, konu, sınıf düzeyi ve ders süresi gibi özgül bilgiler verilerek daha odaklı bir yanıt alınması sağlanır.

3. Bağlam Verin

Yapay zekaya sorunun neden sorulduğunu ya da hedef kitlenin kim olduğunu açıklamak, cevabın içeriğini ve dilini daha uygun hale getirir.

Örnek: "Bir teknoloji şirketinde pazarlama müdürüyüm. Yeni çıkan akıllı gözlük ürünümüz için hedef kitlemiz olan 20-35 yaş arası teknoloji meraklılarına hitap eden yaratıcı bir sosyal medya tanıtımı metni yaz."

Bu bağlam, hem sektörü hem hedef kitleyi hem de istenilen içerik türünü netleştirerek daha özgün ve işlevsel bir içerik sağlar.

4. Rol Tanımlayın

Yapay zekaya bir rol atayarak, cevabın tonunu ve içeriğini belirleyebilirsiniz. Öğretmen, danışman, gazeteci, uzman gibi roller içeriğin biçimini büyük ölçüde etkiler.

Örnek: "Sen deneyimli bir tarih öğretmenisin. Lise öğrencilerine İstanbul'un fethi olayını heyecan verici ve kolay anlaşılır bir şekilde anlat."

Bu tür yönlendirmeler, AI'nın bir uzman gibi davranmasını sağlayarak daha güvenilir ve doğru anlatımlar üretmesine katkıda bulunur.

5. Format Belirtin

Cevabın nasıl bir yapıda sunulması gerektiğini açıkça belirtmek, yanıtı doğrudan kullanmanızı kolaylaştırır. Liste, tablo, paragraf gibi biçimler seçilebilir.

Örnek: "Python ve JavaScript programlama dillerinin farklarını özellik | Python | JavaScript şeklinde bir tablo olarak sun."

Format belirtmek, uzun metinler yerine hızlıca sindirilebilen çıktılar elde etmenizi sağlar. Özellikle raporlama, karşılaştırma ve içerik sunumu için çok yararlıdır.

6. Görev Verin

Yapay zekaya ne yapması gerektiğini mutlaka bir fiil ile belirtin. "Yorumla", "özetle", "oluştur" gibi görev tanımları beklentiye netleştirir.

Örnek: "10 yaşındaki bir çocuk için fotosentezi açıklayan eğlenceli bir hikaye oluştur. Hikayede karakter olarak 'Yaprak' isimli bir bitki yer alsın."

Bu tür görev odaklı komutlar, AI'nın yaratıcı veya açıklayıcı içerikleri nasıl ve hangi dil düzeyinde hazırlayacağına dair rehberlik sunar.

7. İterasyon Yapın

İlk yanıt her zaman en iyi sonucu vermez. Yanıtı aldıktan sonra ek sorular sorarak çıktıyı geliştirmek iteratif bir yöntemle daha doğru ve verimli içerikler elde etmenizi sağlar.

Örnek: İlk prompt: "Web sitemin tasarımını nasıl geliştirebilirim?" İkinci prompt: "Teknoloji blogları için uygun 3 farklı renk paleti öner ve nedenlerini açıkla."

Bu şekilde adım adım derinleşerek elde edilen içerik daha kullanışlı ve hedef odaklı olur.

8. Kısıtlamalar Belirtin

AI'a ne kadar yazması gerektiğini, ne tür bir dil kullanmasını istediğinizi veya belirli sözcükleri kullanmamasını istediğinizi açıkça belirtin. Bu sayede daha kontrollü ve hedefe uygun içerik üretir.

Örnek: "8. sınıf öğrencilerine yönelik küresel ısınmanın etkilerini anlatan bir metin yaz. Metin en fazla 250 kelime olsun, korkutucu bir dil yerine umut verici bir ton kullanılsın."

Bu örnek AI'a konu, hedef kitle, uzunluk ve ton kısıtları vererek daha kullanılabilir ve pedagojik açıdan uygun bir içerik üretmesini sağlar.

9. Ne İstemediğinizi Belirtin (Negatif Prompt)

Yapay zekaya ne yapmamasını söylediğinizde, çıktının kalitesini ve istenen sınırlar içinde kalmasını sağlarsınız.

Örnek: "Su döngüsünü anlatan kısa bir hikaye yaz. Hikaye, teknik terim içermesin ve insan karakterler yer almasın. Hikayedeki karakterler kişileştirilmiş doğa unsurları olsun, örneğin 'Damla' adlı bir su tanecik."

Bu örnekte, istenmeyen unsurlar dışlanarak AI'nın daha yaratıcı ve hedef odaklı üretim yapması sağlanır.

10. Basit Dil Kullanın

Yapay zekayla doğal dilde iletişim kurmak en iyi sonuçları verir. Karmaşık terimlerden, uzun cümle yapılarından kaçınmak anlaşılabilirliği artırır.

Örnek: "5 yaşındaki bir çocuğa, neden elma yemenin sağlıklı olduğunu basit bir dille anlat."

Bu, AI'a dil düzeyini ayarlaması gerektiğini bildirir ve çıktının hedef kitlenin anlayabileceği düzeyde olmasını sağlar.

11. Soruların Türüne Dikkat Edin

Bilgi alırken kapalı uçlu, yaratıcı fikirler alırken açık uçlu sorular kullanmak daha doğru sonuç verir. Yanıt türüne göre soru yapısını ayarlamak önemlidir.

Örnek: Kapalı: "Güneş sisteminde kaç gezegen vardır?" Açık: "Güneş sistemindeki gezegenleri, özellikleriyle birlikte anlat."

Bu fark, bilgi doğrulamada kesinlik, keşiflerde açıklık sağlar.

12. Persona Kullan

Yapay zekaya yalnızca bir görev değil, karakter vererek yanıtın tonu ve biçimini yönlendirebilirsiniz. Mizahi, ciddi, empatik vb. tonlar karakterle eşleşir.

Örnek: "Sen, neşeli ve motive edici bir yaşam koçusun. Üniversite sınavına hazırlanan bir genci cesaretlendirecek, motive edici bir konuşma yap."

Bu persona, AI'nın yanıtının duygusal tonunu ve yaklaşım biçimini olumlu yönde etkiler.

13. Örnek Verin (Few-Shot Prompting)

Yapay zekaya ne tür bir çıktı istediğinizi örnek vererek göstermek, soyut yönergelerden daha etkilidir.

Örnek: "Aşağıdaki örneğe benzer şekilde, 6. sınıf sosyal bilgiler 'Kaynaklarımız' konusu için 2 adet çoktan seçmeli soru üret: Örnek: Soru: Türkiye'de çıkarılan önemli yeraltı kaynaklarından biri değildir? A) Bor B) Kömür C) Petrol D) Çay Cevap: D"

Verilen örnek, beklentiği açıkça tanımlar ve stilin, içeriğin doğru eşleşmesini sağlar.

14. Düşünce Zinciri Teşvik Edin (Chain of Thought)

AI'dan sadece sonucu değil, çözüm sürecini de istemek, özellikle karmaşık görevlerde daha doğru yanıtlar verir.

Örnek: "Bir sınıfta 12 sıra vardır ve her sırada 2 öğrenci oturmaktadır. Sınıf mevcudunu adım adım açıklayarak hesapla."

Bu yöntemle AI, önce verileri analiz eder, işlemi açıklar ve sonucu verir. Öğrenme sürecini destekler.

15. Yaratıcılığı Yönlendirin

AI'dan yaratıcı bir içerik isterken tema, ortam, karakter gibi öğeleri vererek yönlendirme yapmanız, daha etkileyici sonuçlar elde etmenizi sağlar.

Örnek: "Gelecekte, insanların yeraltında yaşadığı bir şehirde geçen bilim kurgu bir hikaye yaz. Ana karakter, eski dünyayı özleyen bir mühendis olsun. Hikayede teknoloji-insan çatışması işlensin."

Bu şekilde verilen detaylar, AI'ın hayal gücünü yapılandırarak yaratıcı ama amaca uygun içerikler üretmesini sağlar.

16. Teknik Düzeyi Ayarlayın

İçeriğin kime hitap edeceğini belirtmek, AI'ın yanıtlarında dil seviyesi ve derinlik açısından uyum sağlar. Aynı konuyu ilkokul öğrencisiyle bir akademisyene anlatmak farklılık gerektirir.

Örnek: "Yapay zekanın nasıl çalıştığını üniversite 1. sınıf bilgisayar mühendisliği öğrencilerine uygun bir dille açıkla. Teknik terimleri tanımlayarak kullan."

Bu prompt, AI'a hem konunun teknik düzeyini hem hedef kitleyi bildirerek daha uygun bir içerik oluşturmasını sağlar.

17. Uzun Promptlardan Korkmayın (Gerekliyse Kullan)

Uzun promptlar, kapsamlı çıktılar istendiğinde oldukça yararlıdır. AI'ın daha doğru içerik oluşturması için gerekli tüm verileri sunabilirsiniz.

Örnek: "Ben bir öğretmenim. 11. sınıf öğrencilerine yönelik, genetik konusu hakkında 40 dakikalık bir ders planı hazırlamam gerekiyor. Plan; giriş (ön bilgi), gelişme (örneklerle anlatım), etkinlik (DNA modeli oluşturma) ve değerlendirme (5 soruluk quiz) bölümlerini içersin."

Bu ayrıntılı prompt, içerik ihtiyacını net biçimde aktarır ve doğrudan kullanıma hazır, kapsamlı bir çıktı üretir.

18. Alternatifler Ürettirin

Tek bir seçenek yerine, çoklu öneriler almak, karşılaştırma yaparak en uygun çözümü seçmenize yardımcı olur. Özellikle yaratıcı üretimlerde alternatifler önemlidir.

Örnek: "9. sınıf öğrencileri için sosyal becerileri geliştirecek 5 farklı ders dışı kulüp etkinliği öner. Her etkinliği birer cümleyle açıkla."

AI bu şekilde yaratıcı seçenekler sunar, siz de kendi hedeflerinize en uygun olanı seçebilirsiniz.

19. Problem Tanımlayıp Çözüm İsteyin

Bir problemi net tanımladığınızda, AI bu probleme özgü çözüm yolları sunabilir. Sorunun kapsamını belirlemek, çözümleri de odaklı hale getirir.

Örnek: "Eğitim YouTube kanalım son zamanlarda daha az izleniyor. Öğretici videolar hazırlıyorum ama yorumlar ve beğeniler düşük. Bu etkileşimi artırmak için hangi stratejileri önerirsin?"

Bu gibi sorular, gerçek dünya problemlerine yönelik somut ve uygulanabilir önerilerle dönüş sağlar.

20. Veri Tabanlı İsteyin

Veriye dayalı yanıtlar istiyorsanız, kaynak ve veri belirtin ya da veriyle uyumlu içerik üretmesini isteyin. Böylece daha güvenilir bilgiler elde edersiniz.

Örnek: "2023 TÜİK verilerine göre Türkiye'de genç işsizliği hakkında kısa bir analiz yaz. Nedenlerini ve çözüm önerilerini belirt."

Veri referansı, AI'ı doğruluk ve güncellik açısından yönlendirir. Belirttiğiniz kaynaklara uyumlu içerik üretmeye çalışır.

21. Görev Listesi Formatı Kullanın

AI'dan yapılacaklar listesi istiyorsanız, liste formatı kullanarak her görevi maddeleyin. Bu özellikle planlama ve yönetim konularında faydalıdır.

Örnek: "Yeni göreve başlayan bir bilgisayar öğretmeninin ilk haftasında yapması gereken 10 önemli hazırlığı madde madde listele."

Bu format, hızlıca uygulanabilir çıktılar almanızı sağlar ve kontrol listesi gibi kullanılabilir.

22. Tablo Talep Edin

Karşılaştırmalı analizlerde veya bilgilerin düzenlenmesinde tablo en iyi çözümdür. Kolay okunur ve karşılaştırma yapılabilir çıktılar üretir.

Örnek: "Unity ve Unreal oyun motorlarını şu başlıklarda karşılaştır: Özellik | Unity | Unreal. Başlıklar: Kullanım Kolaylığı, Grafik Kalitesi, Öğrenme Kaynakları, Platform Desteği."

Bu tür promptlar, teknik veya ticari kararlar verirken değerlendirme yapmanızı kolaylaştırır.

23. Dönüştürme Görevi Verin

Bir içeriği farklı bir formata çevirmesini isteyerek zaman kazanabilirsiniz. Metinden sunuma, blogdan sosyal medya içeriğine dönüştürme örnekleri yaygındır.

Örnek: "Aşağıdaki açıklayıcı metni Instagram için kısa ve etkili bir gönderi haline getir. Etiketler de ekle. Metin: [Metni buraya yapıştırın]"

AI böylece içerik dönüşümünü otomatik hale getirerek dijital işlerinizde yardımcı olur.

24. Özetleme Yapın

Uzun metinlerin okunabilir hale gelmesini istiyorsanız özetleme komutu oldukça etkilidir. Hedef kelime sayısı ya da odak noktası belirtilirse daha faydalı sonuçlar elde edersiniz.

Örnek: "Aşağıdaki 500 kelimelik metni 150 kelimeye indirerek özetle. Akademik bir ton kullan ve metnin ana argümanlarını koru. Metin: [metin burada]"

Bu prompt ile AI, detayları kaybetmeden odaklı bir özet çıkarır. Öğrenciler, akademisyenler veya içerik üreticileri için zaman kazandırıcıdır.

25. Yapay Zeka Yeteneklerini Tanıyın

AI modelleri bilgi üretmez, mevcut bilgiyi işler. Onu sadece yaratıcı yazı için değil, analiz, dönüştürme, sadeleştirme gibi görevlerde de kullanabileceğinizi unutmayın.

Örnek: "Bir haber metni veriyorum, tarafsız bir dille yeniden yaz. Duygusal ifadeleri çıkar ve nesnel bir dil kullan."

Bu tarz farkındalıkla verilen görevler, AI'nın en güçlü olduğu alanlarda daha sağlıklı içerikler üretmenize yardımcı olur.

26. Sorulara Geri Bildirim Alın

Bir yanıt aldıktan sonra onu beğenmediyseniz, geri bildirim vererek AI'ı daha iyi yönlendirebilirsiniz. Bu bir sohbet süreci gibidir.

Örnek: İlk prompt: "Bir kitap özeti yaz." Yanıt sonrası: "Daha canlı bir dil kullan ve kahramanın duygularına daha çok odaklan. Ayrıca 250 kelimeyi geçmesin."

Bu tür iyileştirme istekleri, çıktının kalitesini artırır ve sizin tercihlerinize daha uygun hale getirir.

27. Sık Kullanılan Kalıpları Hazır Tutun

Sık sık benzer türde promptlar yazıyorsanız, kalıplar oluşturmak işinizi kolaylaştırır. Bu kalıplar zamanla sizi bir "prompt kütüphanesi" sahibi yapar.

Örnek: "Sen bir 8. sınıf sosyal bilgiler öğretmenisin. Öğrencilere 'Sanayi İnkılabı'nın etkilerini açıklayan, giriş-gelişme-sonuç yapısında bir paragraf yaz."

Bu kalıp farklı konularla tekrar tekrar kullanılabilir. Böylece zamandan tasarruf sağlanır.

28. Kısa Notları Genişletin

AI'dan kısa fikirlerinizi alıp genişletmesini isteyebilirsiniz. Bu içerik geliştirme, sunum hazırlama veya makale yazımında oldukça işlevseldir.

Örnek: "Aşağıdaki nottan yola çıkarak iki paragraflık giriş yazısı oluştur: 'Yapay zekanın eğitimdeki rolü giderek artıyor.'"

Bu komut, temel bir düşüncenin zenginleştirilmiş bir içerik haline gelmesini sağlar.

29. Takip Soruları Sorun

İlk yanıtı aldıktan sonra konuyu derinleştirmek veya farklı açılardan ele almak için takip soruları sormak AI ile etkileşimi geliştiren güçlü bir yöntemdir.

Örnek: İlk prompt: "Bir sosyal medya stratejisi öner." Takip: "Bu stratejiyi özellikle 18-24 yaş grubunu hedef alacak şekilde nasıl uyarlayabilirim?"

Bu şekilde AI'nın verdiği öneriler daha spesifik ve sizin ihtiyacınıza özel hale gelir.

30. Duygu Tonunu Belirtin

AI'dan gelen metnin samimi mi, resmi mi yoksa mizahi mi olmasını istiyorsanız, tonu belirtin. Bu, özellikle hedef kitleye uygunluk açısından önemlidir.

Örnek: "Bir lise öğrencisinin moralini yükseltecek, neşeli ve teşvik edici bir mesaj hazırla. Fazla öğretici olmasın, arkadaşça bir ton kullan."

Ton belirlemek, metni amacınıza uygun hale getirmenin en kolay yollarından biridir.